

DOSSIER

QUALCUNES OBSERVACIONS SOBRE TROBALLES ARQUEOLO- GIQUES A TAVERTET.

Als finals del Neolític s'incorporen uns canvis d'estructura social i de tècnica, que imprimeixen a aquesta nova època de l'Eneolític i posteriorment del Bronze, unes característiques ben diferents del que fins aleshores es donaven.

El més espectacular i visible és l'aparició dels metalls, en especial del coure, mentre que la clau de la riquesa en especial segueix essent exclusivament el camp i els ramats essent comú el nivell de riquesa si tenim en compte que adquirir un camp per a conrear-lo era qüestió simplement de desbrossar un tros més de terra. Malgrat això, els homes es tornen guerrers i les lluites entre les diferents tribus sovintejen l'afany de conquesta, de poderiu i expansió creix com una necessitat vital, la riquesa queda en poques mans i apareix el foment de l'esclavatge, manifestada en els monuments que ara trobem.

Evidentment els monuments megalítics que apareixen, se'ns dubte es deuen a una mà d'obra subordinada, que les castes dirigents utilitzen per a fer les edificacions de pedra, sobretot les tombes i els poblats o llocs d'habitatge.

De fet, a la zona de Collsacabra, la instal·lació es desenvolupa relativament pel que coneixem, però tot i així i concretant-se al terme de Tavertet, hem d'esmentar la cista dolmènica de Can Tafura, les construccions megalítiques de Sant Corneli, les de les Valls de la Guardia, els materials de la Cova de Can Feló (vegeu Fig. 2) i de la Bauma dels Teixidors.

De tota manera, aquests indrets han estat el bressol de la instal·lació d'uns grups en la seva major part d'indoeuropeus, del poblament que després hauria de constituir els primers fonaments de la comarca del Collsacabra, i posteriorment l'Osona i els Ausetans, els quals van crear una personalitat i civilització pròpia al néixer l'iberisme, dins l'edat del Ferro, ja que ni l'influx general de la iberització, va canviar estructuralment l'estil d'aquest poble.

Aquest estadi del Bronze es tradueix en tres etapes molt significatives. La primera és l'aparició dels primers megalits (Bronze I), la segona per la decadència dels mateixos (Bronze II), i la tercera per la creació de les sepultures individuals de les quals tenim exemple en tots els casos de Tavertet.

Les eines o objectes que utilitza aquesta cultura és semblant a la neolítica, encara que les diferències són notables.

De pedra: Sílex, puntes de sageta, destrals polides cada vegada més menudes i peces de collaret discoidals.

Ceràmica: Apareixen els vasos campaniformes amb dibuixos buixos fets per estris naturals o amb la mà. No és tornejada. Als finals de l'època destaquen les formes carenades amb potes i les nanses amb apèndix de botó.

Metall: El metall per excel·lència és sens dubte el coure, amb punxons de seccions quadrades i rodones, punyals, braçalets i petites anelles.

D'os: Botons amb forma de V, collarets i punxons.

Closques marines: Peces de collars i penjolls.

Dels finals del Bronze a l'època del Ferro és passa per una transició insensible a la comarca, encara que emmarcada dins d'una primera etapa trobarem el període Hallstàtic, del qual en tenim referència a les estacions de la Cova Feló i a les Baumes de Balà.

La major part dels objectes s'assemblen als del Bronze, encara que la ceràmica és ara feta amb fang ben depurat, a mà i amb superfícies llises amb decoració de cordons o sense.

De fet, encara que una gran majoria dels mateixos objectes utilitzats són de bronze, es van substituint paulatinament pel ferro.

La segona edat del Ferro es caracteritza per l'iberisme, i a Catalunya sota la influència de l'impacte cultural grec. La seva instal·lació es fa patent, i dins el terme de Tavertet s'estableix a La Cau, al Pla

del Castell i al Pla de Dalt. Aquesta darrera colònia encara que no estudiada, sembla ser molt àmplia i important, Probablement els íbers d'aquesta zona tenien una relació bastant intensa amb els poblats de les Guilleries i el Gironés, encara que amb unes diferenciacions notables en quan a l'organització i tarannà de la colònia.

Com tots sabem, l'instal·lació ibèrica dins d'aquests indrets es situa en poblats de fàcil defensa i pel que sembla, en llocs elevats. Els poblats són emmurallats i l'estructura de les cases, rectangulars, d'una habitació i formant carrers més o menys paral·lels.

Pel que nosaltres sabem, aquest fènomen ibèric és el menys estudiat del terme, i encara que ja s'han trobat fragments ceràmics prou significatius, no es pot dir res més, perquè no s'han fet prospeccions o excavacions que permetin donar a la llum una més clara idea de l'instal·lació i el coneixement de l'habitatge ibèric de la zona.

De tota mena és clar que els ibèrics es varen assentar dins d'aquest terme i que els paral·lels en quan als estris i cultura han de correspondre als d'altres poblats del voltant, i per tant, cal tenir en compte el tro-

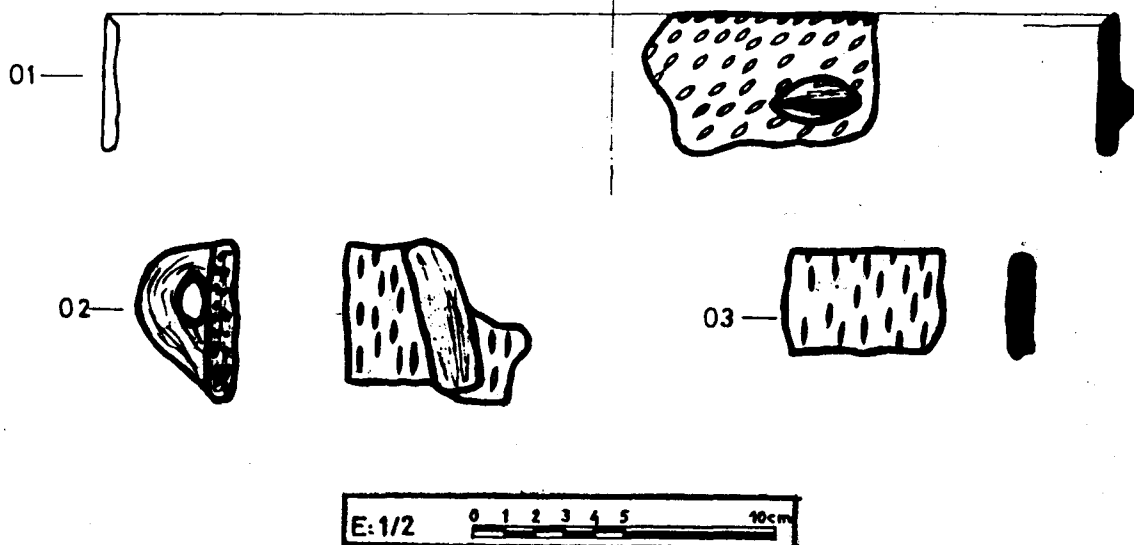

Fig. 2. - Fragments de terrissa de la Cova de Can Feló de l'Edat del Bronze.

bar objectes com:

De pedra: Talles de Sílex, molins de mà i pedres esmoladores.

De ceràmica: Feta a torn, qualcuna d'importació d'estil o procedència grega (més tenint en compte la proximitat d'Emúries). Campanianes i àtiques d'estructura. **Les formes més comuns** són les plates, geres, pesos de teler, fussaioles, la fireta, urnes i àmfores.

D'os: Botons, agulles, i punxons.

De vidre: Encara que és difícil, poden anarèixer perles o collarets d'importació fenícia.

Metalls: La més clara troballa pot ésser una falcata, i amb això volem dir que predomina el ferro com a metall. També es poden trobar espases rectes, fíbules, llances, cascs, arades, dards i molts elements de joieria que poden ésser de plata i or, doncs ja treballaven aquests materials.

Dins del treball del metall, s'inicia la numismàtica, creant-se les primeres monedes, les quals al principi són d'imitació grega i posteriorment romana.

De fet el que ara denominem "ausetans" o de la plana de Vic, dins de la distribució ibèrica que es coneix, hi tenen molt a veure els homes de l'altiplà, ja que les arrels sembla ésser que neixen al Collsacabra; i ja dins l'instal·lació romana, molta gent baixà als plans, mentre que d'altres seguien dins el conreu de l'altiplà, acceptant l'instal·lació de les viles romanes, car no quedava cap

altra sortida davant del poderiu militar i civil dels mateixos. El que importa de veritat, és que l'alfabet ibèric es manté molt i perdura, donant un clàssic accent llingüístic, el qual es mantindrà al llarg dels segles al Collsacabra i Osona.

Amb l'assentament romà s'aconsegueix la pacificació de les diferents tribus ibèriques i la fusió d'ambdues cultures, predominant evidentment la romana.

L'instal·lació a Tavertet pels romans sembla confirmada pels fonaments de la masia de La Torre i per la vila trobada recentment un xic més amunt del pont de la riera de Tavertet. Però a això hi afegirem que a les nostres prospeccions dins les Baumes de Balà a més a més hi hem trobat deixalles de ceràmica i metall romanes de l'època constantiniana, és a dir, del Baix Imperi Romà). Aquest abandonament de materials es deu probablement a ésser un amagatall per les invasions bàrbares, el que vindria a confirmar que l'habitatge romà es va fer extensiu en el temps dins del terme.

S'haurien de fer estudis molt més sistemàtics per a conèixer l'evolució i esdeveniments de l'instal·lació humana del Collsacabra i també a Tavertet, però el que sí sembla confirmar-se i val la pena de dir, és que l'altiplanície, ha estat habitada des de temps que es remonten al Neolític i potser més enrera; que gran part dels homes que ara viuen a l'Osona procedeixen del Collsacabra en les seves arrels, i que Tavertet ha estat un indret que ha gaudit de les més antigues cultures.

Ara el que convé és que nosaltres o d'altres que ens segueixin, tinguem la gosadia d'investigar un xic més la nostra Prehistòria, mitjançant un estri tan bonic com és l'Arqueologia.

Agraïment: Seria injust per part meua, no reconèixer l'interés i la col·laboració que sempre he rebut

del bon amic Jordi Sanglas amb les seves aportacions tan oportunes. Així mateix, cal citar als meus companys Pere Gassó i Josep Alfaro en l'ajut rebut d'ells i que ha permès la confecció d'aquest escrit.

A tots ells, el meu agraïment més espontani i sincer.

BIBLIOGRAFIA

Els Cingles (1980). - Amic caminant nº5 (pàg. 12-14).

GRUP ARQUEOLÒGIC MOLLET (1975). - Arxiu. Dades inèdites.

LAPLACE G. (1973). - Sobre la aplicació de las coordenadas cartesia-

nas en la excavación estratigráfica. SPELEON. Tomo 20. (pàg. 139-159).
PORTER MOIX M.a. (1978). - Arqueologia per excursionistes. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
TARRADELL M. SOLDEVILA F. (1963). - Historia dels catalans. Ed. Ariel.

JORDI MOR i BENEDITO
Col.laborador de l'INSTITUT DE PREHISTORIA I ARQUEOLOGIA DE BARCELONA. Museu Arqueològic de Barcelona.

COL.LABORACIONS

EL PARE DELS BOIGS

El Pare dels Boigs (tal com l'anomenem a Osona) o l'Abat dels Boigs ha estat un personatge popular a diversos indrets de Catalunya, que tenia com a característica comuna el que el seu nom indica: ser elcapdavanter a l'hora de la gresca.

La transformació que ha sofert aquest personatge i la memòria que en queda ha resultat un xic diferent d'allò que n'havíem llegit.

L'Amades ens en dóna informació en el seu Costumari Català (1): Volum I. Pàg. 343. "Un personatge popular molt important en diverses contrades de la Catalunya vella era l'Abat dels Boigs, el qual exercia una certa autoritat en diferents aspectes de la vida col·lectiva. L'Abat dels Boigs, avui primer dia de l'any, iniciava la seva actuació pública sortint a ballar a la plaça. Aquest personatge, entre altres feines, tenia l'obligació de concó-

rrer a tots els casaments i bateigs que se celebraven a la població i en el seu terme....."

"...En alguns casos el càrrec resultava carregós, com en els casaments i bateigs, car l'Abat venia obligat a presidir la comitiva tocant un instrument, i quan no en sabia, havia de llogar un músic que suplís el seu defecte, i l'havia de pagar de la seva butxaca...."

"...la seva missió era armar gresca i organitzar la broma; obria la marxa del seguici de la núvia, i durant l'apat ocupava el cap de taula més apartat dels nuvis i des d'allí iniciava la tavola. A la tarda armava la batalla de confits o fruita seca, en la qual capitanejava la colla del nuvi contra la núvia i els seus. També era l'encarregat d'organitzar el ball i d'aparellar el jovent...."

Volum II. Pàg.148. "Per les contra-